

ВИЗНАЧАЛЬНА РОЛЬ ОЦІНЮВАННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Єременко А. В., докторант ДННУ «Академія фінансового управління», м. Київ, Україна
e-mail: andreyu@ukr.net
ORCID ID:0009-0005-6177-838X

Анотація. Мета дослідження полягає у визначенні ролі оцінювання нематеріальних активів (НМА) при капіталізації підприємства. Методологічною основою дослідження є аналіз конкурентних переваг наявності НМА на балансі підприємства. У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні прийоми, методи статистичних досліджень: порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, конкретизація та узагальнення отриманих результатів. Наведено класифікацію та виділено основні критерії НМА. Досліджено властивості та види НМА. Визначено етапи оцінювання НМА та запропоновано можливі напрями покращення використання НМА. Результати дослідження довели, що наявність НМА на балансі підприємства створюють додаткові конкурентні переваги і за рахунок цього створюють додатковий прибуток підприємства. Практична значимість цього дослідження полягає в тому, що одержані результати можуть бути використані для розробки та удосконалення методики оцінювання НМА.

Ключові слова: нематеріальні активи, оцінювання, вартість, інтелектуальний капітал, інтелектуальна власність, гудвіл.

THE DETERMINING ROLE OF VALUATION OF INTANGIBLE ASSETS AS A PRIORITY DIRECTION OF ENTERPRISE DEVELOPMENT

Yeremenko Andriy, Ph.D. (Economics), SESE «The Academy of Financial Management», Kyiv, Ukraine
e-mail: andreyu@ukr.net
ORCID ID:0009-0005-6177-838X

Abstract. The purpose of the study is to determine the role of valuation of intangible assets in the capitalization of the enterprise. The methodological basis of the study is the analysis of the competitive advantages of the presence of intangible assets on the company's balance sheet. In the research process, general scientific and special techniques, methods of statistical research were used: comparison, analysis, synthesis, abstraction, concretization and generalization of the obtained results. The classification and main criteria of intangible assets are highlighted. The properties and types of intangible assets were studied. The stages of intangible assets valuation are defined and possible directions for improving the use of intangible assets are proposed. The result of the study is intangible assets that create additional profit for the enterprise. Methodical techniques for valuing of intangible assets have been improved thanks to the adaptation of comparative, income and cost approaches. The expediency of their selective application is substantiated based on comprehensive consideration of such initial conditions as the specificity of the intellectual property object, purpose, target type of value, information security of the application of specific valuation methods. It is proved that in modern conditions the most expedient approach to determining the market value of intangible assets is the income approach. The role of intellectual property in the formation of competitive advantages is revealed. It has been proven that intellectual property objects are a source of creating primary competitive advantages (production and technological), which in the process of activity produce secondary advantages (financial, marketing, organizational and administrative). The practical significance of this study is that the obtained results can be used to develop and improve the valuation methodology of the intangible assets.

Key words: intangible assets, valuation, value, intellectual capital, intellectual property, goodwill.

JEL Classification: E220, O340, M410.

Постановка проблеми. Людський капітал, інформація, знання нині дедалі більше стають головними чинниками, які формують та визначають ринкову цінність підприємства. Основні конкурентні переваги підприємства формують зараз не традиційні активи, що мають речову форму, а саме нематеріальні активи, які здатні забезпечити максимальну капіталізацію ринкової вартості підприємства. На підвищення конкурентоспроможності та джерело додаткового прибутку підприємства впливає насамперед наявність НМА. Відповідно, актуальності набуває питання визначення ролі та впливу НМА і виявлення їх проблемних аспектів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну увагу проблемі ролі НМА як фактора створення конкурентних переваг приділяється насамперед у наукових працях та дослідженнях таких зарубіжних вчених, як:

Л. Едвінссон, Е. Брукінг, К.-Е. Свейбі, Б. Лев [1-4] та інші. Однак проблеми оцінювання одного з найбільш складного з усіх видів майна – НМА, в тому числі об'єктів інтелектуальної власності, залишаються невирішеними, а саме: ідентифікація НМА, відображення НМА у фінансовій звітності, розробка методичного інструментарію оцінювання НМА тощо.

Наукові праці вітчизняних провідних вчених представлені такими науковцями, як: Г. Андрощук, О. Бутнік-Сіверський, П. Крайнев, О. Підопригора, О. Святоцький, П. Цибульов, В. Чеботарьов та інші. Автори стверджують, що удосконалення системи регулювання НМА в Україні має ґрунтуватись як на його універсальних напрямках (система протидії недобросовісній конкуренції, забезпечення захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності в інформаційних мережах, удосконалення оцінювання вартості НМА), так і на спеціальних напрямках, що обумовлені наявністю таких проблем як недосконалість законодавчо-нормативної бази щодо розподілу прав у сфері охорони і використання результатів науково-технічної діяльності, незначний попит національної промисловості на продукцію винахідницької діяльності, занепад патентних підрозділів підприємств тощо.

Відокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Оцінювання НМА є досить складним об'єктом вивчення, відповідно багато аспектів потребує подальших досліджень і пропозицій для вирішення низки питань. Насамперед це стосується їх виявлення, ідентифікації, створення, обліку, управління, оцінювання, капіталізації.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз та узагальнення ролі НМА, як відображених на балансі підприємств, так і позабалансових НМА (гудвіл), у процесі капіталізації вартості підприємств.

Основний матеріал. У сучасну епоху економіки знань вартість підприємства змістилася від матеріальних активів до НМА, які можна класифікувати так:

- НМА, пов'язані з маркетингом: торгові марки (бренди), торгові назви, знаки обслуговування, доменні імена в Інтернеті, угоди про неконкуренцію;
- контрактні НМА: ліцензійні угоди та угоди про роялті, рекламні, будівельні, угоди про надання послуг або постачання, угоди про оренду, трудові контракти;
- технологічні НМА: запатентована технологія, комп'ютерне програмне забезпечення, незапатентована технологія (ноу-хау), бази даних, комерційна таємниця;
- НМА, пов'язані з клієнтами: списки клієнтів, замовлення або виробничі резерви, контракти з клієнтами та відносини з клієнтами, включаючи позадоговірні відносини;
- НМА, пов'язані з мистецтвом: п'єси, книги, журнали, газети, картини та фотографії [5].

У багатьох публікаціях вчених американської, західноєвропейської та вітчизняної наукових шкіл підкреслюється важлива роль та значення НМА для формування конкурентних переваг та збільшення ринкової вартості підприємства, пропонуються різні підходи до управління й оцінювання НМА.

Енні Брукінг визначає НМА як «нематеріальні фактори, що є внеском у виробництво, або ті, що їх використовують для виробництва товарів та послуг і від яких очікують, що вони в майбутньому принесуть виробничі вигоди для тих осіб або компаній, які контролюють використання цих чинників» [3].

Згідно з НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи» [6] та МСБО 38 «Нематеріальні активи» [7] можна виділити такі основні критерії НМА: має бути ідентифікований; є немонетарним і не має матеріальної форми; має приносити економічні вигоди підприємству один рік та більше.

Поняття «нематеріальні активи» є відносно новим для

нормативно-методичної бази вітчизняної економіки. Вперше цей термін був введений як офіційно визнаний у 1988 році. Так, наприкінці 1999 р. в Україні було затверджено НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи» [6], яке визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про нематеріальні активи та розкриття інформації про них у фінансовій звітності. Норми цього Стандарту застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами усіх форм власності.

Поняття НМА охоплює широкий спектр об'єктів права інтелектуальної власності. Загалом щодо оцінювання НМА повинні мати такі властивості:

- НМА не має матеріально-речовинної форми чи мають таку, але його форма не має істотного значення;
- НМА здатні приносити дохід;
- їх можна використовувати протягом тривалого періоду (не менше одного року).

НМА можна поділити на такі види:

- НМА, невіддільні від підприємства (репутація підприємства та переваги його місцерозташування, системи та методи управління його функціонуванням, наявність

клієнтури та навченого персоналу, досягнення у галузі реклами та просування своєї продукції тощо);

– НМА, невіддільні від індивіда (особиста репутація та професійні якості, включаючи здібності та талант);

– НМА, відокремлені від підприємства (фабричні та торгові марки та фірмові знаки, патенти та ліцензії, авторські права, секретні методи, технології та формули, бази даних та архіви, програми, креслення, шаблони тощо).

Згідно з ПСБО 8 «Нематеріальні активи» [6], бухгалтерський облік НМА ведеться пооб'єктно за групами НМА, до яких входить група «права на об'єкти промислової власності».

У Стандарті зазначено, що «придбаний або отриманий НМА відображається в балансі, якщо існує можливість отримання майбутніх економічних вигід, пов'язаних з його використанням, і його вартість може бути достовірно визначена».

Як джерела отримання доходів від використання НМА можуть бути:

- реалізація чи збільшення обсягів реалізації продукції;
- підвищення ціни у зв'язку з покращенням якості продукції;
- зниження собівартості продукції;
- доходи від самих нематеріальних активів чи продажу ліцензій на їх використання;
- економія на капіталовкладеннях у розробку нематеріальних активів.

Істотною властивістю НМА є високий рівень невизначеності в оцінюванні розміру можливого в майбутньому доходу від їх використання. Економічні вигоди від використання НМА менш прогнозовані, ніж вигоди від використання матеріальних активів.

Проте історія розвитку цивілізації показала, що прогрес будь-якого виду виробництва відбувається за рахунок створення та використання НМА, незважаючи на всі витрати, пов'язані з цим процесом. Характерною особливістю сучасного бізнесу в умовах жорсткої конкуренції, обмежених ресурсів та підвищених вимог до екологічної безпеки є зростаюча роль НМА в отриманні прибутку від господарської діяльності. Загальновідомо, що багато підприємств вкладають значні кошти у наукові дослідження та розробки, що не приносять швидкої віддачі, вживають дорогих заходів для збереження комерційної таємниці, витрачають величезні гроші на рекламу тощо, тобто створення та використання НМА є стратегічним фактором їхньої діяльності.

Знецінення (знос) НМА має свої особливості. Вважається, що НМА, термін служби яких необмежений, не змінюють вартості у процесі експлуатації. З іншого боку, розумно припустити, якщо з практичного досвіду або на підставі будь-яких інших факторів відомо, що нематеріальний компонент підприємства використовуватиметься у діяльності підприємства або братиме участь у створенні прибутку лише протягом обмеженого періоду часу, тривалість якого може бути оцінена з розумним ступенем точності, то такий нематеріальний компонент схильний до зносу.

При визначенні терміну корисного використання об'єкта НМА слід враховувати:

- терміни корисного використання таких активів;
- передбачене моральне знецінення;
- правові чи інші подібні обмеження щодо термінів його використання та інші фактори.

Згідно з ПСБО 8 «Нематеріальні активи» [6], нарахування амортизації НМА здійснюється протягом строку їх корисного використання, що встановлюється підприємством під час визнання цього об'єкта активом (при зарахуванні на баланс), але не більше 20 років. Метод амортизації НМА вибирається підприємством самостійно, з умов отримання майбутніх економічних вигід. Якщо такі умови визначити неможливо, то амортизація нараховується із застосуванням прямолінійного методу. Розрахунок амортизації при застосуванні відповідних методів нарахування здійснюється згідно з ПСБО 7 «Основні засоби» [8].

Становлення ринкової економіки багато в чому залежить від включення до цього процесу НМА та прирівняних до них засобів індивідуалізації продукції, виконання робіт, послуг. Нині у світі НМА компаній загалом вдвічі-втричі перевищують вартість матеріальних активів.

Вартість винаходів та ноу-хау визначається величиною додаткового прибутку (переваги у прибутку), створюваного ними. Під перевагою у прибутку розуміється той обумовлений оцінюваними НМА додатковий чистий прибуток до оподаткування, який отримує підприємство, що реалізує деяку продукцію або надає певний вид послуг, порівнюючи з фірмами, які виробляють аналогічну продукцію або надають подібний вид послуг, але не мають таких НМА. Перевага може базуватися на ретроспективних чи очікуваних показниках

прибутку.

Для того щоб нематеріальний елемент міг вважатися активом підприємства, він повинен представляти для власника певну вимірну економічну вигоду. Має бути розумно обґрунтоване очікування прибутку, який створюється активами, що оцінюються, який окремо ідентифікується і є надлишковим стосовно прибутку, що припадає на інші матеріальні і нематеріальні активи.

Існує ряд численних складових або факторів, які необхідно враховувати при оцінюванні винаходів та ноу-хау. Ці складові або фактори можуть бути за своєю природою або кількісними або якісними. Загалом для проведення оцінювання по суті спочатку необхідно обстежити якість та природу винаходів та НМА. Випадки проведення оцінки майна зазначені у ст. 7 Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» [9].

Оцінювання НМА здійснюється також згідно із Національним стандартом №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» [10], Національним стандартом №4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» [11], Методикою оцінки майнових прав інтелектуальної власності [12]. Всі ці нормативно-законодавчі акти наближені до міжнародних стандартів оцінки (МСО), що розроблені Міжнародним комітетом зі стандартів оцінки майна (TIAVSC).

Робота при організації оцінювання НМА проводиться у певній послідовності при дотриманні вимог до змістовності її результатів і складається з наступних етапів:

- дослідження НМА;
- правова експертиза;
- визначення виду вартості;
- збір та аналіз вихідної інформації;
- розрахунок вартості НМА;
- узгодження результатів оцінювання.

На етапі дослідження НМА вивчається наявність матеріальних носіїв, які є об'єктом обліку. Як такі можуть виступати письмовий та (або) образотворчий опис, креслення, схеми, зразки продукції тощо.

На етапі правової експертизи ідентифікуються права на НМА – здійснюється перевірка наявності документів, що підтверджують правомірне володіння майновими правами.

На наступному етапі обґрунтовується база оцінки НМА: визначається вид вартості, у змісті якої реалізуються мета та методи оцінки.

Залежно від виду вартості, мети та методів оцінки збирається необхідна інформація. Характеристики НМА або товарів з використанням НМА повинні містити технічні, експлуатаційні, екологічні та економічні показники.

При визначенні ринку збуту НМА або продукції, або виробництва з використанням НМА виявляються галузі та напрямки застосування НМА за функціональними ознаками та (або) способом застосування, географією збуту, ємністю ринку збуту, обсягом збуту конкуруючих товарів, оптимальним або гарантованим обсягом збуту для НМА, що оцінюється. При проведенні оцінки вартості НМА виявляються всі обставини та обмеження, пов'язані з особливостями самих НМА чи виробництв, де вони застосовуються.

Загальний підхід до оцінювання НМА мало відрізняється від оцінювання інших видів власності, хоча і має свої особливості при оцінюванні конкретного об'єкта. При вартісному оцінюванні НМА на вибір методу значний вплив надає характер оцінюваного об'єкта та галузь його застосування. Бажано при оцінюванні застосувати кілька підходів (витратний, дохідний та порівняльний) з наступним узгодженням отриманих результатів.

Існують загальноприйняті підходи при оцінюванні НМА. Який із підходів найкраще підходить до оцінювання певного активу чи певного підприємства, залежить від конкретних обставин. Іноді є можливість застосувати кілька підходів, тому їх результати можна порівняти. Однак

«в інших ситуаціях оцінювачу доводиться розробляти власні процедури, використовуючи елементи одного або кількох традиційних підходів» [13].

Грошове оцінювання вартості НМА у межах чинного підприємства має відображати сукупну їх корисність та внесок у результати функціонування підприємства як єдиного цілого під час виробництва товарів та послуг. Однак за умов нинішньої нестабільності часто неможливо виділити внесок НМА у кінцевий результат господарської діяльності підприємства та застосувати традиційні методи оцінювання.

Під час продажу оцінювач звичай визначає вартість усієї компанії, включаючи вартість НМА. Найпоширенішим методом для цього є обчислення множника EBITDA (прибуток

до сплати відсотків, податків, зносу та амортизації), який є показником здатності компанії отримувати операційний прибуток.

Множник, залежить від таких факторів, як перспективи зростання, ринкові умови та мультиплікатори, які використовуються в порівнянних продажах підприємства. Вартість НМА дорівнює загальній оцінці бізнесу мінус вартість чистих активів у балансі. Те, що у залишку називається гудвілом. Цей кошик нематеріальних цінностей далі розбивається на інші типи НМА, такі як бренди, списки клієнтів, інтелектуальна власність тощо [14].

Висновки. Результати проведеного аналізу стану й тенденцій НМА дозволяють зробити такі висновки: нині пріоритетною моделлю розвитку економічної системи є не статична, пов'язана з забезпеченістю матеріальними і трудовими ресурсами, а динамічна, основою якої є знання, інновації та інформація; усвідомлення значущості НМА підприємств та необхідності впровадження новітніх розробок і технологій змушують постійно вести моніторинг останніх науково-технічних досягнень, що стимулює процеси їх комерціалізації; оцінювання вартості НМА доцільно здійснювати завдяки селективного застосування існуючих підходів з комплексним урахуванням вихідних умов (специфіка об'єкта, мета, цільовий вид вартості, інформаційна забезпеченість методів оцінки).

Список літератури

1. Edvinsson L. Intellectual Capital: Realizing Your Company's True Value by Finding Its Hidden Brainpower. New York: HarperCollins, 1997. 225p.
2. Brooking Annie. Intellectual Capital: Core Assets for the Third Millenium Enterprise. London, Boston (Mass.): International Thomson Business Press: ITP International Thomson Pub., 1997. 288p.
3. Sveiby Karl-Erik. Methods for Measuring Intangibles Assets. URL: <https://www.sveiby.com/files/pdf/intangiblemethods.pdf>. (дата звернення: 21.05.2023).
4. Lev B. Intangibles: Management, Measurement and Reporting. Washington, DC: Brookings Institution Press, 2001. 216 p.
5. Rajesh Kumar. Perspectives on value and valuation. URL: <https://www.sciencedirect.com/topics/economics-econometrics-and-finance/intangible-asset>. (дата звернення: 10.01.2024).
6. Верховна Рада України: веб-сайт. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999р. №242 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text>. (дата звернення: 12.01.2024).
7. Міністерство фінансів України: веб-сайт. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-38_ukr_2016.pdf. (дата звернення: 12.01.2024).
8. Верховна Рада України: веб-сайт. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000р. №92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>. (дата звернення: 12.01.2024).
9. Верховна Рада України: веб-сайт. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» затверджений Верховною Радою України від 12.07.2001 р. №2658-III (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text>. (дата звернення: 12.01.2024).
10. Верховна Рада України: веб-сайт. Національний стандарт №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав», затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 10.09.2003р. №1440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF#Text>. (дата звернення: 12.01.2024).
11. Кабінет Міністрів України: веб-сайт. Національний стандарт №4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03.10.2007р. №1185. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/93794592>. (дата звернення: 12.01.2024).
12. Верховна Рада України: веб-сайт. Методика оцінки майнових прав інтелектуальної власності, затверджена наказом Фонду державного майна України від 25.06.2008р. №740. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0726-08#Text>. (дата звернення: 14.01.2024).
13. Glenn M. Desmond, Richard E. Kelley. Business Valuation Handbook. Los Angeles, California: Marshall & Swift Pubns Co., 1988.

14. Laura-Lee Brenneman. How to value intangible assets when selling your business. URL: <https://www.bdc.ca/en/articles-tools/change-ownership/sell-business/how-to-value-intangible-business-assets>. (дата звернення: 15.01.2024).

References

1. Edvinsson L. (1997). *Intellectual Capital: Realizing Your Company's True Value by Finding Its Hidden Brainpower*. New York: HarperCollins.
2. Brooking Annie. (1997). *Intellectual Capital: Core Assets for the Third Millenium Enterprise*. London, Boston (Mass.): International Thomson Business Press.
3. Sveiby Karl-Erik. (2010). *Methods for Measuring Intangibles Assets*. Retrieved from <https://www.sveiby.com/files/pdf/intangiblemethods.pdf>. (Accessed 15 January 2024).
4. Lev B. (2001). *Intangibles: Management, Measurement and Reporting*. Washington, DC: Brookings Institution Press.
5. Rajesh Kumar. (2016). *Perspectives on value and valuation*. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/topics/economics-econometrics-and-finance/intangible-asset>. (Accessed 10 January 2024).
6. Verkhovna Rada of Ukraine (2023). National regulation (standard) of accounting 8 «Intangible assets», approved by the order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 18.10.1999. #242 (with changes and additions). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text>. (Accessed 12 January 2024). [In Ukrainian].
7. Ministry of Finance of Ukraine (2023). International accounting standard 38 «Intangible assets». Retrieved from https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-38_ukr_2016.pdf. (Accessed 12 January 2024). [In Ukrainian].
8. Verkhovna Rada of Ukraine (2022). National accounting regulations (standard) 7 «Basic principles», approved by order of the Ministry of Finance of Ukraine dated April 27, 2000. No. 92. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>. (Accessed 12 January 2024). [In Ukrainian].
9. Verkhovna Rada of Ukraine (2023). The Law of Ukraine «On valuation of property, property rights and professional valuation activities in Ukraine» was approved by the Verkhovna Rada of Ukraine on July 12, 2001, No. 2658-III (with changes and additions). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text>. (Accessed 12 January 2024). [In Ukrainian].
10. Verkhovna Rada of Ukraine (2022). National standard No. 1 «General principles of valuation of property and property rights», approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated September 10, 2003. No. 1440. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF#Text>. (Accessed 12 January 2024). [In Ukrainian].
11. Cabinet of Ministers of Ukraine (2023). National standard No. 4 «Valuation of property rights of intellectual property», approved by the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated October 3, 2007. No. 1185. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/93794592>. (Accessed 12 January 2024). [In Ukrainian].
12. Verkhovna Rada of Ukraine (2008). *Methodology for valuating property rights of intellectual property*, approved by the order of the State Property Fund of Ukraine dated June 25, 2008. №740. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0726-08#Text>. (Accessed 14 January 2024). [In Ukrainian].
13. Glenn M. Desmond, Richard E. Kelley. (1988). *Business Valuation Handbook*. Los Angeles, California: Marshall & Swift Pubns Co.
14. Laura-Lee Brenneman. (2023). How to value intangible assets when selling your business. Retrieved from <https://www.bdc.ca/en/articles-tools/change-ownership/sell-business/how-to-value-intangible-business-assets>. (Accessed 15 January 2024).

Стаття надійшла до редакції 13.01.2024

Прийнята до публікації 19.01.2024